

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ **«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

ТА ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ВСІХ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ

Вінниця
ВНТУ
2013

Методичні вказівки до вивчення курсу «Історія України» та тематика контрольних робіт для студентів заочної форми навчання всіх напрямів підготовки. / Уклад. А. І. Безуглий, А. Б. Пономаренко— Вінниця: ВНТУ, 2012. – 56 с.

Методичні вказівки призначені для студентів першого курсу всіх бакалаврських напрямів заочної форми навчання. Мета: допомогти студентам отримати ґрунтовні знання з історії України.

Укладачі: Андрій Іванович Безуглий
 Алла Борисівна Пономаренко

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук
Відповідальний за випуск В. О. Корнієнко

ВСТУП

В умовах становлення України як суверенної демократичної держави курс “Історія України” є одним із фундаментальних в системі підготовки спеціалістів будь-якого профілю, оскільки він є світоглядним і відіграє важливу роль у формуванні національної самосвідомості і національного самопізнання, вихованні патріотизму, моральності, працьовитості, інших високих рис людської особистості.

Програма курсу передбачає вивчення процесів формування українського етносу, його генезису, етапів становлення державності, методів і форм боротьби за її збереження і розвиток.

Курс “Історія України” знайомить студентів із значним внеском українського народу у розвиток світової цивілізації.

Основною метою вивчення курсу є:

- розширення і систематизація наявних історичних знань, піднесення їх до наукового рівня;
- ознайомлення з джерельною базою, історіографією, системою спеціальних наукових дисциплін, методологією історичної науки, новими концепціями і підходами до висвітлення історичних проблем;
- осмислення історії України з нових позицій, повернення із забуття ряду подій, явищ, осіб, героїчних вчинків наших предків, правди про захисників, будівничих, духовних просвітників рідної землі;
- допомога студентам у написанні контрольних робіт з історії України.

Мета, поставлена перед собою авторами, визначає і структуру методичних рекомендацій. Вони містять:

- тематику та сітку годин курсу;
- стислий теоретичний матеріал з кожної теми семінарського заняття, де висвітлені ключові моменти теми, показані причини, зміст та наслідки найважливіших подій даного періоду, сформульовані висновки;
- методичні рекомендації щодо написання контрольних робіт;
- тематику контрольних робіт та плани до них;
- списки літератури, рекомендованої до використання при підготовці з тієї чи іншої теми.

Успіхів Вам та натхнення у вивченні курсу «Історія України».

ТЕМАТИКА ТА СІТКА ГОДИН КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ» (заочна форма навчання)

Програмна тематика курсу	Кількість годин	
	Лекції	Семінари
I. Київська Русь. Феодальна роздробленість. Литовсько-польська доба української історії.	2	
1. Київська Русь та її місце в історії українського народу.		2
II. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	2	
2. Боротьба українського народу за національне визволення (середина XVII ст.)		2
III. Українська національно-демократична революція 1917 – 1920 років.	2	
3. Україна в роки національно-демократичної революції (1917 – 1920 рр.).		2
IV. 4. Україна в роки Другої світової війни.	2	2
V. Економічний, соціально-політичний та культурний розвиток України у другій половині 40-х – на початку 90-х років.	2	
VI. Національно-державне відродження українського народу.	2	
Всього з курсу	12	8

Основна література, рекомендована до всіх контрольних робіт

1. Базильчук Г. К. Словник-довідник з історії / Базильчук Г. К. – К. : Міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2005. – 368 с.
2. Білоцерківський В. Я. Історія України : навчальний посібник / Білоцерківський В. Я. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 536 с.
3. Бойко О. Історія України: Посібник / Бойко О. – К. : Академвидав, 2007. – 688 с. – (Альма-матер).
4. Горелов М. Цивілізаційна історія України / М. Горелов, О. Моця. – К. : ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. – 632 с.
5. Грушевський М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / Грушевський М. – Донецьк : ТОВ «БАО», 2010. – 734 с.
6. Грушевський М. С. Історія України – Руси : [в 11 т., 12 кн.] / Грушевський М. С. – К. : Наук. думка, 1992. — (Пам'ятки іст. думки України).

7. Дашкевич Я. Постаті : Нариси про діячів історії, політики, культури / Дашкевич Я. – Львів : Піраміда, 2007. – 808 с.
8. Дорошенко Д. Нарис історії України : [в 2 т.] / Дмитро Дорошенко. – К. : Глобус, 1992.
9. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій]. – К. : Ніка-Центр, 2011.
10. Єфименко О. Історія України та її народу / Єфименко О. – К. : Мистецтво, 1992. – 256 с.
11. Історія України / [керівник авт. кол. Ю. Зайцев]. – Львів : Світ, 2003. – 520 с.
12. Історія України : навчально-методичний посібник для семінарських занять / [за ред. В. М. Литвина]. – К. : Знання-Прес, 2006. – 607 с.
13. Історія України : нове бачення / [В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань та ін.; під ред. В. А. Смолія]. – К. : «Альтернативи», 2000. – 464 с.
14. Історія українського козацтва : нариси : в 2 т. / [редкол.: В. А. Смолій та ін]. – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – . – Т. 1. – 2006. – 800 с.
15. Новий довідник : Історія України / [упоряд.: С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопненко, О. Іванюк]. – 2-ге вид. – К. : ТОВ «КАЗКА», 2006. – 736 с.
16. Політична історія України : навчальний посібник / [за ред. В. І. Танцюри]. – К. : Академвидав, 2008. – 552 с.
17. Полонська-Василенко Н. Історія України : в 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – К. : Либідь, 1992. – 608 с.
18. Реєнт О. П. Історія України у схемах і таблицях : навч. посіб. для вузів і шкіл / О. П. Реєнт, В. М. Шевченко. – К., 2005. – 162 с.
19. Світлична В. Історія України : навчальний посіб. / Світлична В. – К. : Каравела, 2006. – 420 с.
20. Семененко В. І. Історія України з прадавніх часів до сьогодення / В. І. Семененко, Л. О. Радченко. – Х. : Торсінг, 2003. – 480 с.
21. Субтельний О. Україна: історія / Субтельний О; [пер. з англ. Ю. Шевчука]. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1993.– 720 с.
22. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Яковенко Н. – К. : Критика, 2005. – 584 с.
23. Яцюк М. В. Історія України: словник–довідник / Яцюк М. В. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 247 с.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ПІДГОТОВКИ

ТЕМА 1 Київська Русь та її місце в історії українського народу. Галицько-Волинське князівство

План

1. Східні слов'яни: походження, розселення, суспільна організація, матеріальна та духовна культура.
2. Утворення, політичний розвиток та причини занепаду Давньоруської держави.
3. Галицько-Волинське князівство (XII – перша половина XIII ст.) : Роман Мстиславич, Данило Галицький.

Література

1. Баран В. Д. Історичні витоки українського народу / В. Д. Баран, Я. В. Баран. – К. : Генеза, 2005. – 208 с.
2. Головка О. Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя / Головка О. Б. – К. : Стилос, 2006. – 574 с.
3. Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. Л. Войтович]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010. – Вип. 3. – 404 с.
4. Котляр М. Ф. «Вещий» Олег в історичній пам'яті / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 4–16.
5. Котляр М. Ф. Князі – ізгої та удільна роздробленість на Русі / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 4–20.
6. Ричка В. Володимир Святий в історичній пам'яті / Ричка В. – К. : Скіф, 2012. – 208 с.
7. Ричка В. М. Візантійські походи київських князів в історичній пам'яті східного слов'янства / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 4–21.
8. Ричка В. «Вся королевская рать»: (Влада Київської Русі) / Ричка В. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 180 с.
9. Толочко П. П. Ярослав Мудрий / Толочко П. П. – К. : АДЕФ-Україна, 2011. – 264 с.
10. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Яковенко Н. – 2-ге вид., перероб. та розшир. – К. : Критика, 2005. – 584 с.

Розглядаючи перше питання, варто зазначити, що єдиного погляду щодо походження слов'ян немає. Формування слов'янського етносу на території сучасної України відбувалося поетапно і тривало довгий час. Давні автори називали слов'ян венетами, антами та склавинами. Відомий літопис «Повість минулих літ» подає назви східнослов'янських племен – поляни, древляни, уличі, тиверці, волиняни, сіверяни, дуліби, білі хорвати. У VI–VIII ст. ці племена поступово об'єднуються в союзи, які стають державними об'єднаннями – князівствами. Вони й послужили основою для створення великої ранньофеодальної слов'янської держави – Київської Русі.

Розкриваючи передумови виникнення держави у східних слов'ян, варто виділити:

- зручне географічне розташування;
- створення союзів племен (найбільший союз – полян);
- перетворення Подніпров'я на економічний центр руських земель;
- утворення чіткого кордону розселення слов'ян;
- подальший розвиток ремісництва, торгівлі, землеробства, скотарства;
- соціальне розшарування суспільства;
- формування класу великих землевласників – земельної аристократії;
- заснування та забудова міст;
- виникнення нових соціальних відносин – феодальних.

Висвітлюючи друге питання можна виділити такі основні періоди в історії Київської держави:

1. Період становлення і розвитку Давньоруської держави. Значне розширення меж Русі. Розвиток феодальних виробничих відносин (друга половина IX – кінець X ст.).
2. Період розквіту Київської Русі. Зміцнення державного управління. Завершення об'єднання племен східних слов'ян навколо Києва (кінець X – середина XI ст.).
3. Період феодальної роздробленості та занепаду Давньоруської держави. (друга половина XI – XIII ст.).

У процесі формування феодальних відносин виділилися окремі суспільні верстви: "Великий князь руський" – володар усієї землі й держави; залежні від нього "світлі князі" та бояри; дрібніші феодалі, які перебували у залежності від них. Далі йшли селяни–виробники.

Основною категорією населення були феодально залежні селяни. Існували різні ступені залежності: селяни-закупи, які відробляли свої борги, та селяни-рядовичі, які укладали "ряд" (договір). Крім залежних селян була ще одна категорія залежних людей – дворова челядь, раби або холопи.

Необхідно підкреслити, що існувала й зовнішня загроза для кордонів Київської Русі – кочові племена (хозари, печеніги, половці) та західні сусіди. Великої шкоди політичному, суспільному, економічному та культурному процесам в середині XIII ст. завдала монголо-татарська навала.

Починаючи з XI ст. Русь вступила в період феодальної роздробленості. Причини її корінилися у:

- виробничих і суспільних відносинах, які розвивалися на базі піднесення продуктивних сил у сільському господарстві й ремеслі;
- прагненні князів до поширення своєї влади;
- сепаратизмі окремих земель;
- відсутності чіткого механізму передачі влади;
- нерозвиненості засобів комунікації, слабкому управлінні та контролі над територіями;
- відсутності сильного, харизматичного лідера;
- великій кількості претендентів на княжий престол.

Висвітлюючи третє питання, важливо показати, що в першій половині XIII ст. у Південно-Західній Русі підноситься Галицько-Волинське князівство. За князювання Романа Мстиславича землі Галичини і Волині були об'єднані у єдине Галицько-Волинське князівство, яке за короткий час досягло великої могутності та впливу. Данило Галицький продовжив політику свого батька, спрямовану на об'єднання земель Південно-Західної Русі. На жаль, процеси централізації та політичного піднесення були перервані монголо-татарською навалою.

При розгляді політичного ладу Галицько-Волинського князівства необхідно підкреслити, що державна влада належала великому князю, який опирався на бояр-землевласників та міський патриціат. При ньому існувала рада бояр, відбувалися також князівські з'їзди. Для внутрішнього управління існувала система князів-управителів. Князь нерідко скликав народні збори для вирішення найважливіших питань, але розвинутих форм демократія в Галицько-Волинському князівстві не набула.

Запитання і завдання для самоконтролю:

1. Розкажіть про походження і розселення слов'ян.
2. Що стверджують «норманська» та «антинорманська» теорії походження Русі?
3. Назвіть основні етапи розвитку Київської Русі.
4. Охарактеризуйте діяльність Володимира Великого, Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.
5. Назвіть причини роздробленості Русі.
6. Розкрийте історичне значення Давньоруської держави.
7. Проаналізуйте основні напрямки діяльності князя Данила Галицького.

ТЕМА 2 Боротьба українського народу за національне визволення

План

1. Литовсько-польська експансія на українські землі.

2. Причини виникнення українського козацтва. Запорозька Січ: устрій та господарство.
3. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Переяславська Рада. "Березневі статті" 1654 р.
4. Історичне значення Національно-визвольної війни та її сучасні оцінки.

Література

1. Білоус Н. О. Люблінська унія 1569 : історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії) / Н. О. Білоус // Український історичний журнал. – 2010. – № 6. – С. 65–83.
2. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького / В. Брехуненко. – Київ, 2009. – 64 с.
3. Іванченко Р. Відродження української держави в часи козаччини та Гетьманщини / Іванченко Р. – К. : МАУП, 2007. – С. 96–111.
4. Історія українського козацтва : нариси в 2 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – . – Т. 1. – 800 с.
5. Переяславська рада та українсько-російська угода 1654 р.: Історія, історіографія, ідеологія: (матеріали міжнар. «круглого столу») / [відп. ред. В. А.Смолій]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 224 с.
6. Реєнт О. П. Усі гетьмани України / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Харків : Фоліо, 2008. – 415с. (Історичне досє).
7. Смолій В. Українська національна революція XVII ст . (1648 – 1676 pp.) / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 447 с.
8. Сокульський А. Л. Козацька Хортиця: Історико-культурне значення в процесі виникнення і становлення запорозького козацтва / Сокульський А. Л. – Запоріжжя : КПУ, 2008. – 766 с.
9. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків : у 3 т. / Д. Яворницький, – Львів, 1991.

Висвітлюючи перше питання, необхідно відмітити, що протягом XV – першої пол. XVI ст. на українських землях, що перебували під владою Польщі та Великого князівства Литовського, відбулися значні соціально-економічні та політичні зміни. Характерною рисою устрою Великого Литовського князівства був тісний зв'язок землеволодіння з військовою службою. Державна влада концентрувалась у великого князя литовського й була необмеженою. Необхідно підкреслити, що для українського народу перебування у складі Великого Литовського князівства мало, в цілому, позитивне значення. Українські землі мали обмежене самоврядування, яке поширювалося на господарські відносини, суд, релігію.

Ситуація докорінно змінилася після укладення Люблінської унії в 1569 р., за якою майже всі українські землі опинилися під владою Польщі. Це призвело до посилення соціально-економічного, національного та релігійного гніту. Люблінська унія фактично покінчила з українськими державними традиціями.

При висвітленні другого питання, необхідно розкрити причини виникнення козацтва, навести різні теорії щодо появи цієї нової соціальної верстви. Козацтво в Україні виникло і сформувалося в другій половині XV – XVI ст. як форма протесту українського народу проти зростаючого соціально-економічного та національно-релігійного гноблення.

Запорозька Січ мала чітку організацію. Вищим законодавчим, адміністративним і судовим органом Січі була загальна січова рада. Її рішення були обов'язковими до виконання. Усе козацьке військо складало кіш. На чолі коша стояв виборний кошовий отаман. Здійснювати керівництво йому допомагала виборна військова старшина – суддя, осавул, обозний, писар та курінні отамани. Історик М. Костомаров назвав Січ «християнською козацькою республікою».

Розповідаючи про козацько-селянські повстання 90-х років XVI ст., необхідно підкреслити їх стихійний характер, розрізненість, погану озброєність, що стало причинами поразок повстань. Попри це вони підготували умови для подальшого розвитку національно-визвольного руху в Україні.

При розгляді третього питання важливо наголосити, що національно-визвольна війна середини XVII ст. – одна з найяскравіших сторінок в історії українського народу. Варто підкреслити, як у ході війни змінилася її мета – від боротьби за права реєстрового козацтва до утворення козацької держави. Але для цього потрібно було розбити Польщу, визволити всі українські землі та об'єднати їх у велику незалежну державу.

Особливості Української козацької держави:

- Вона формувалась в межах трьох воєводств: Київського, Чернігівського і Брацлавського.
- Територія поділялася на 16 військово-територіальних, адміністративних одиниць – полків; полки поділялись на сотні.
- Політична влада перебувала в руках гетьмана та старшини.
- Система органів публічної влади мала три рівні – генеральний, полковий і сотенний.

Водночас процес формування української державності був непростим. Після "Березневих статей" погіршало політичне та економічне становище козацької держави.

Висвітлюючи питання про союз із Москвою, необхідно відмітити, що він був укладений через реальні потреби української політики. Під актом Переяславської ради Б. Хмельницький і козацька старшина розуміли рівноправний військовий союз, необхідний Україні для перемоги над Поль-

щею. На жаль, у Москві до нього ставилися по-іншому. Це проявилось восени 1656 р. під час підписання Віленського перемир'я між Росією та Річчю Посполитою.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Розкажіть про становлення Литовсько-Руської держави: передумови виникнення, основні віхи, причини швидкого входження українських земель до складу Великого князівства Литовського.
2. Розкрийте причини та наслідки литовсько-польського зближення. Кревська та Люблінська унії.
3. Якими були причини виникнення українського козацтва, особливості його устрою та військової організації?
4. Брестська унія та її наслідки для України.
5. Охарактеризуйте козацько-селянські повстання наприкінці XVI – першій третині XVII ст.
6. Розкажіть про діяльність гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного.
7. Розкрийте основні етапи та значення Національно-визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького.

ТЕМА 3 Україна в роки революції та громадянської війни

План

1. Перерозподіл політичних сил в Україні після Лютневої революції 1917 р. Українська Центральна Рада та її Універсали.
2. Встановлення гетьманату Павла Скоропадського.
3. Громадянська війна в Україні. Діяльність Директорії.

Література

1. Бойко О. Д. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради (1917 – 1918 рр.) / О. Д. Бойко // Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 31–45.
2. Верстюк В. Ф. Політична боротьба за владу в Українській Народній Республіці в перші місяці її проголошення / В. Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 2008. – № 1 – С. 4–30.
3. Винниченко В. Відродження нації: Заповіт борця за визволення / Винниченко В. – К. : Книга Роду, 2008. – 800 с.
4. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр.) / Гай-Нижник П. – К. : Щек, 2010. – 304 с.
5. Дацків І. Б. Брест 1918: європейський прорив України / Дацків І. Б. – Тернопіль : Астон, 2008. – 254 с.

6. Кульчицький С. В. Російська революція 1917 року: новий погляд / Кульчицький С. В. – К. : Наш час, 2008. – 79 с.
7. Пиріг Р. Українська гетьманська держава 1918 року: Історичні нариси / Пиріг Р. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 336 с.
8. Солдатенко В. Ф. Революційна доба в Україні (1917–1920 рр.): логіка, пізнання, історичні постаті, ключові епізоди / Солдатенко В. Ф. – К. : Парламентське видавництво, 2011. – 568 с.
9. Тинченко А. Українські збройні сили: березень 1917 – листопад 1918 р. (організація, чисельність, бойові дії) / Тинченко А. – К. : Темпора, 2009. – 480 с.

Розповідаючи про Лютневу революцію 1917 р., слід підкреслити, що вона відкрила нову сторінку в історії України. Розпочався складний і важливий етап в її суспільно-політичному й духовному розвитку. В ході революції в Україні поступово склалися три центри влади: Виконавчий комітет Тимчасового уряду, Рада робітничих і солдатських депутатів та Центральна Рада на чолі з М. Грушевським, яка стала носієм ідеї національного відродження України.

Необхідно зазначити, що Центральна Рада – це громадське об'єднання, яке було створене 3 – 4 березня 1917 р. у Києві з ініціативи ряду політичних партій та громадських організацій. Провідну роль у Центральній Раді відігравали партії соціалістів-федералістів, українських соціал-демократів, есерів. Своєю найближчою метою вони ставили досягнення широкої автономії для України в складі Російської Федеративної Республіки. 10 червня 1917 р. Центральна Рада видала свій перший Універсал – державний документ у формі звернення до населення. У ньому проголошувалась автономія України.

Аналізуючи положення другого Універсалу, слід відмітити демократизм його положень щодо національних прав і свобод. Третім Універсалом було проголошено Українську Народну Республіку. Але стосунки між Радянською Росією і Україною загострювалися. Депутати від більшовиків залишили Всеукраїнський з'їзд Рад, що розпочався у Києві 4 грудня 1917 р., і переїхали до Харкова, де було проголошено встановлення Радянської влади в Україні. З цього моменту розпочинається кривава сторінка в історії України. Жорстке протистояння між Центральною Радою і більшовицьким урядом призвело до війни радянської Росії проти УНР.

Необхідно показати, яке становище склалося в Україні після підписання Берестейського мирного договору, дати характеристику політиці німецько-австрійських окупаційних військ, що увійшли в Україну на його підставі.

Розглядаючи друге питання, варто вказати на непорозуміння між німецькими військами і Центральною Радою, що призвели до перевороту, вна-

слідок якого 29 квітня 1918 р. влада перейшла до гетьмана П. Скоропадського – виразника інтересів заможних верств населення. Необхідно зупинитися на внутрішній та зовнішній політиці гетьмана.

Але революційні події в Німеччині давали шанс на успіх у боротьбі проти Гетьманату. Представники українських політичних партій на таємній нараді створили Директорію для керівництва повстанням проти влади П. Скоропадського. Міжпартійний колективний орган очолив соціал-демократ В. Винниченко.

Директорії довелось діяти в надзвичайно складних умовах. Наприкінці грудня 1918 р. розпочалась інтервенція в Україну військ радянської Росії. Військові сили Директорії не змогли стримати цей наступ. Для допомоги військам генерала А. Денікіна у боротьбі з Червоною армією війська Антанти окупували Південь України. Відповіддю селян на постійні грабунки різних армій стало розгортання масового повстансько-партизанського руху. Необхідно також розповісти про хід та наслідки радянсько-польської війни. У 1920 році в Україні остаточно встановилася Радянська влада. Завершуючи, слід проаналізувати підсумки і уроки української революції 1917–1920 р.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть українські політичні партії, що діяли в роки революції.
2. М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра, М. Міхновський – лідери УНР та української національної демократії.
3. Розкрийте зміст універсалів Української Центральної Ради.
4. Розкажіть про події під Крутами 16 січня 1918 р.
5. Проаналізуйте причини поразки та історичне значення Центральної Ради.
6. Розкрийте досягнення і прорахунки держави П. Скоропадського.
7. Висвітліть політику Директорії у 1918 – 1920 рр.
8. Вкажіть причини виникнення повстанського селянського руху у 1918 – 1920 рр. Діяльність Н. Махна.
9. Проголошення ЗУНР. Українська Галицька Армія та її боротьба за незалежність України.
10. Якими були підсумки боротьби за українську державність?

ТЕМА 4 Україна в роки Другої світової війни

План

1. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
2. Німецько-фашистський окупаційний режим в Україні та боротьба українського народу проти агресії.

3. Звільнення України від німецько-фашистських загарбників. Наслідки Другої світової війни для українського народу.

Література

1. Беркгоф К. Жнива розпачу : Життя і смерть в Україні під нацистською владою / Беркгоф К. – К. : Критика, 2011. – 456 с.
2. Кентій А. В. Партизанський рух 1941–1944 рр. в Україні / А. В. Кентій, В. С. Лозицький // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 3–16.
3. Король В. Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України (1943 – 1944 рр.) / В. Ю. Король // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 16–34.
4. Патриляк І. К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – Ніжин, 2010. – 590 с.
5. Слободянюк М. А. Радянські підпільники у боротьбі з нацистськими окупантами на території України / М. А. Слободянюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 46–63.
6. Стрельникович С. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця : Історичний нарис / Стрельникович С. – Житомир : Полісся, 2010. – 392 с.
7. Тронько П. Т. Внесок народу України в Перемогу над гітлерівськими загарбниками / П. Т. Тронько // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 95–100.
8. Українська повстанська армія: історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

Розгляд першого питання варто розпочати з розкриття соціально-економічного і політичного становища західноукраїнських земель напередодні війни, оскільки частина споконвічних українських земель залишалася за межами УРСР. Румунія окупувала Північну Буковину й придунайські землі, під владою Польщі залишалась Східна Галичина та Західна Волинь, до Чехословаччини було включене Закарпаття.

Певний вплив на частину українського населення західноукраїнських земель мала Організація українських націоналістів (ОУН). Її члени проповідували утворення самостійної соборної України.

Необхідно підкреслити, що Мюнхенська змова 1938 р. поклала початок розчленуванню Чехословаччини. Змінилося становище Закарпаття. 15 березня 1939 р. на засіданні сейму було проголошено утворення самостійної Карпатської України. Але через кілька годин вона перестала існувати, оскільки була окупована угорськими військами.

23 серпня 1939 р. відбулося підписання радянсько-німецького пакту про ненапад. За таємним протоколом передбачалося розмежування сфер інтересів обох держав. Західна Україна, що входила до складу Польщі, повинна була увійти до СРСР. 17 вересня 1939 р. частини Червоної Армії перейшли радянсько-польський кордон і вступили у Західну Україну. В червні 1940 р. до складу УРСР увійшла також Північна Буковина і Південна Бесарабія. Необхідно пояснити, за яких умов відбулося входження західноукраїнських земель до складу УРСР.

Висвітлення причин невдач Червоної Армії у перший період Великої Вітчизняної війни потрібно розпочати з того, що СРСР та його збройні сили не були готові до оборонної війни. Важливою причиною невдач Червоної Армії був і серйозний прорахунок Сталіна в оцінці воєнно-політичної ситуації. Необхідно розповісти про мужність воїнів Червоної Армії у перші дні війни в районах, що прилягали до західного кордону СРСР.

Розглядаючи друге питання, необхідно охарактеризувати воєнні дії у 1941–1942 рр., розкрити суть окупаційного режиму та показати рух Опору проти загарбників на території України.

Висвітлення третього питання потрібно почати з перемоги під Курськом, що створила умови для широкого наступу Червоної Армії на всьому південному крилі фронту. Були визволені міста Харків, Чернігів, Полтава. Кульмінацією битви за Дніпро було визволення Києва 6 листопада 1943 р.

Перемога під Корсунем-Шевченківським відкрила шлях Червоній Армії на Правобережжя. У лютому 1944 р. розпочалася Проскурівсько-Чернівецька операція, внаслідок якої були визволені від ворога Вінниця, Проскурів, Чернівці, Тернопіль. В ході Одеської наступальної операції були звільнені Миколаїв, Одеса. В травні 1944 р. завершено звільнення Кримського півострова. У ході Львівсько-Сандомирської операції звільнили Львів, Станіслав, Дрогобич. На закінчення важливо відзначити, що внаслідок Карпатсько-Ужгородської операції в жовтні 1944 р. завершилося визволення території Української РСР від німецьких окупантів.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Коли був підписаний німецько-радянський договір про ненапад? Що ви знаєте про його наслідки?
2. Як відбувалося приєднання Західної України до СРСР у 1939 – 1940 рр.?
3. Що ви знаєте про найбільші бої між німецькою армією та збройними силами СРСР на території України у період німецько-радянської війни?
4. Розкажіть про фашистський окупаційний режим в Україні.
5. Розкажіть про рух Опору на території України в умовах німецько-радянської війни.

6. На яких міжнародних конференціях вирішувалось питання повоєнних кордонів?

Вивчаючи дисципліну, перш за все необхідно освоїти теоретичний матеріал, який подається у підручнику. Окрім того, відповідно до навчального плану студенти заочної форми навчання повинні виконати індивідуальну контрольну роботу. Контрольна робота є одним із засобів контролю знань, набутих студентом у процесі вивчення дисципліни. Впродовж кожного семестру студент повинен підготувати і захистити дві контрольні роботи (по одній в кожному семестрі).

Слухачі, які не виконали контрольну роботу вчасно, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Вибір теми контрольної роботи здійснює викладач на практичному занятті. Темі контрольних робіт і списки рекомендованої літератури подаються нижче.

Перш ніж приступити до написання контрольної роботи, необхідно уважно ознайомитись із методичними вказівками, підібрати і детально вивчити рекомендовану літературу. Завдання контрольної роботи полягає в тому, щоб забезпечити поглиблене вивчення програмного матеріалу, сприяти формуванню належного рівня теоретичних знань, умінь та навичок самостійної роботи із спеціальною літературою, підвищенню культури мислення і мови.

Процес написання контрольної роботи складається із декількох етапів:

- підбір і вивчення літератури та джерел;
- формулювання висновків;
- літературне оформлення і редагування.

Для написання контрольної роботи можна використовувати не лише рекомендовану літературу, але й інші джерела: наукові, суспільно-політичні, художньо-історичні та мемуарні твори, періодику, нормативні акти тощо. Додаткову літературу слід узгоджувати з викладачем.

Вимоги до написання контрольної роботи

Контрольна робота виконується виключно *українською мовою*.

Правильність оформлення титульної сторінки подається у додатку А.

На першій сторінці контрольної роботи потрібно вказати тему і написати план.

Розкриття теми слід починати зі вступу. У вступі подається коротка характеристика епохи, на тлі якої розгортаються події заданої теми, формулюються конкретні цілі та завдання. Обсяг вступу – до 1 сторінки.

В роботі обов'язково повинен бути поділ на питання. Головну частину

кожного питання контрольної роботи становлять 2–3 локальних питання. Їх зміст повинен бути взаємопов'язаним, послідовним. Разом вони повинні становити єдину логічну цілісність.

Однією з головних вимог до контрольної роботи є те, щоб її автор продемонстрував розуміння проблеми, а також висловлював свої думки вільно, грамотно та аргументовано. Доцільним є використання в тексті цитат із наукової літератури та джерел. Не рекомендується використовувати велику кількість цитат.

До позитивних моментів контрольної роботи буде віднесено врахування альтернативних підходів і оцінок тих чи інших історичних подій та висловлення автором роботи власного ставлення до них.

Кожне питання контрольної роботи повинно завершуватись коротким висновком (обсяг – 4 – 6 речень), який міститиме підсумкові положення, що віддзеркалюють рівень виконання поставлених завдань. Після загального висновку в кінці роботи обов'язково повинен бути вказаний список використаних джерел та літератури. Зразок оформлення списку подається у додатку Б.

Робота повинна бути написана грамотно, акуратно, з дотриманням усіх вимог.

Викладачі дають методичну допомогу студенту-заочнику шляхом проведення консультацій, на яких останній з'ясовує незрозумілі чи мало зрозумілі для себе запитання.

Таким чином, контрольна робота повинна мати таку структуру:

- назва теми;
- план;
- загальний вступ;
- назва питання і його розкриття з коротким висновком;
- загальний висновок по всій темі;
- список використаних джерел та літератури.

Обсяг контрольної роботи повинен бути у межах 14 – 16 аркушів. Друк Times New Roman, 14 пт. Міжрядковий інтервал – 1,5.

Перш ніж подати контрольну роботу на перевірку, студент повинен відредагувати текст, уточнити цитати і посилання, виявити та виправити помилки.

Робота, виконана не за своїм варіантом або з грубими помилками у висвітленні питань і оформленні, не зараховується й з рецензією повертається студенту. В цьому випадку студент повинен повторно виконати контрольну роботу за своїм варіантом із врахуванням зауважень рецензента. Викладач може запропонувати інший варіант контрольної роботи.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

ТЕМА 1 Зародження державотворчих традицій на території України

План

1. Племена раннього залізного віку на території України: кімерійці, скіфи, сармати.
2. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
3. Формування слов'янського етносу. Перші державні утворення східних слов'ян.

Література

1. Баран В. Д. Давні слов'яни / Баран В. Д. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 1998. – 335 с. – (Україна крізь віки. – Т.3).
2. Баран В. Д. Історичні витоки українського народу / В. Д. Баран, Я. В. Баран. – К. : Генеза, 2005. – 208 с.
3. Василенко Г. К. Велика Скіфія / Василенко Г. К. – К. : Видавництво т-ва «Знання» України, 1991. – 48с.
4. Відейко М. Ю. Україна: від Трипілля до антів / Відейко М. Ю. – К. : КВІЦ, 2008. – 280 с.
5. Скржинская М. В. Культурные традиции Эллады в античных государствах Северного Причерноморья / Скржинская М. Ф. – К. : Ин-т истории Украины НАН Украины, 2010. – 324 с.
6. Томазов В. Греческие страницы украинской истории : Популярное изложение / Томазов В. – К. : Лыбидь, 2009. – 224 с.

ТЕМА 2 Місце Київської Русі в історії українського народу

План

1. Виникнення державності у східних слов'ян. Теорії щодо походження Давньоруської держави.
2. Розквіт Київської Русі.
3. Причини занепаду Давньоруської держави. Поліцентризація та нові спроби об'єднання у XII ст.
4. Значення Київської Русі у світовій історії.

Література

1. Іванченко Р. Київська Русь : початки української держави / Іванченко Р. – К. : МАУП, 2007. – 624 с.
2. Луняк Є. Анна Руська – королева Франції / Луняк Є. – К. : Книга, 2012. – 203 с.

3. Котляр М. Ф. «Вещий» Олег в історичній пам'яті / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 4–16.
4. Котляр М. Ф. Князі–ізгої та удільна роздробленість на Русі / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 4–20.
5. Котляр М. Ф. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі / Котляр М. Ф. – К. : Наш час, 2010. – 280 с.
6. Ричка В. Володимир Святий в історичній пам'яті / Ричка В. – К. : Скіф, 2012. – 208 с.
7. Ричка В. М. Знаки влади : організація та форми репрезентації верховної влади у Київській Русі / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 67–83.
8. Толочко П. П. Ярослав Мудрий / Толочко П. П. – К. : АДЕФ-Україна, 2011. – 264 с.

ТЕМА 3 Релігійні реформи Володимира.

Історичне значення запровадження християнства в Київській Русі

План

1. Причини запровадження релігійних реформ.
2. Процес християнізації Русі. Боротьба з язичництвом.
3. Політичні, економічні та культурні наслідки запровадження християнства.

Література

1. Котляр М. Ф. Духовний світ літописання / Котляр М. Ф. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 338 с.
2. Котляр М. Ф. Шляхи християнства на Русь (легендарні й реальні) / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 4–14.
3. Моця О. Київська Русь: від язичництва до християнства : навч. посіб. / О. Моця, В. Ричка. – К. : Глобус, 1996. – 224 с.
4. Нікітенко Н. Софії Київській 1000 років / Нікітенко Н. – К. : Горобець, 2011. – 36 с.
5. Ричка В. Володимир Святий в історичній пам'яті / Ричка В. – К. : Скіф, 2012. – 208 с.
6. Толочко П. П. Ярослав Мудрий / Толочко П. П. – К. : АДЕФ-Україна, 2011. – 264 с.

ТЕМА 4 Культура княжої доби

План

1. Світогляд східних слов'ян у дохристиянський період. Культурна місія християнства.
2. Освіта в Київській Русі. Розвиток усної народної творчості. Традиції літописання.
3. Мистецтво в Київській Русі та Галицько-Волинському князівстві.
4. Значення культурної спадщини Давньоруської держави та Галицько-Волинського князівства.

Література

1. Акимович Є. О. Українська культура в історичному вимірі (IX–XVII століття) / Акимович Є. О. – Одеса : Маяк, 2009. – 496 с.
2. Історія українського мистецтва : в 5 т. / [гол. ред. Г. Скрипник]. – К. : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2010 – . – Т. 2: Мистецтво середніх віків. – 2010. – 1296 с.
3. Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. Л. Войтович]. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010. – 404 с.
4. Котляр М. Ф. Духовний світ літописання / Котляр М. Ф. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 338 с.
5. Михайлова Р. Д. Художня культура Галицько-Волинської Русі / Михайлова Р. Д. – К. : Слово, 2007. – 496 с.
6. Нікітенко Н. Софії Київській 1000 років / Нікітенко Н. – К. : Горобець, 2011. – 36 с.

ТЕМА 5 Місце Галицько-Волинського князівства в історії українського народу

План

1. Становище Галицького і Волинського князівств напередодні об'єднання.
2. Становлення і розквіт Галицько-Волинської держави. Князювання Романа Мстиславича і Данила Галицького.
3. Занепад Галицько-Волинської держави.
4. Історичне значення Галицько-Волинського князівства.

Література

1. Головка О. Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя / Головка О. Б. – К. : Стилос, 2006. – 574 с.
2. Головка О. Б. Держава Романовичів та Золота Орда (40 – 50-ті рр. XIII ст.) / О. Б. Головка // Український історичний журнал. – 2004. – № 6. – С. 3–15.

3. Котляр М. Галицько-Волинське князівство / М. Котляр // Енциклопедія історії України : в 5-ти т. – К. : Наукова думка, 2004. – Т. 2. – С. 34–36.
4. Котляр М. Ф. Рюриковичі в Галичині й на Волині / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 30–44.
5. Ричка В. М. Галич – другий Київ: середньовічна формула чи історична метафора / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 4–14.

ТЕМА 6 Литовська доба української історії (сер. XIV – XVI ст.)

План

1. Причини литовської експансії на українські землі та її особливості.
2. Політичний лад України у складі Великого князівства Литовського.
3. Соціально-економічний стан українських земель під владою Литви.
4. Наслідки литовського панування на українських землях.

Література

1. Михайловський В. М. Правління Коріатовичів на Поділлі (1340 – 1394 рр.) : соціальна структура князівського оточення/ В. М. Михайловський // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 34–47.
2. Моця О. П. Синьоводська битва та її наслідки в контексті історії середньовічної Європи / О. П. Моця // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 4–11.
3. Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / Русина О. В. – К. : Альтернативи, 1998. – 320 с.
4. Сіцинський Ю. Поділля під владою Литви / Сіцинський Ю. [упоряд. Д. Ващук, М. Мошак, відп. ред. В. Степанков]. – Кам'янець-Подільський, 2009. – 160 с.
5. Шабульдо Ф. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского / Шабульдо Ф. [отв. ред. Ф. П. Шевченко]. – К. : Наукова думка, 1987. – 185 с.

ТЕМА 7 Українські землі у складі Речі Посполитої (1569 – 1647 рр.)

План

1. Причини укладення, зміст та наслідки Люблінської унії 1569 р.
2. Особливості перебування українських земель під владою Польщі.
3. Протидія українського народу польському гнобленню. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої половини XVII ст.

4. Польсько-українські відносини XVI – XVII ст.: погляди істориків.

Література

1. Білоус Н. О. Люблінська унія 1569 р.: історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії) / Н. О. Білоус // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 65–83.
2. Історія України : нове бачення / [автор. кол.: В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.; під ред. В. А. Смолія]. – К. : Альтернативи, 2000. – 464 с.
3. Коли земля стогнала : друга половина XVI – перша половина XVIIст. / [упоряд. і передм. В. О. Щербак]. – К. : Україна, 1995. – 492 с.
4. Крижанівський О. Історія церкви та релігійної думки в Україні : навчальний посібник у 3-х кн. / Крижанівський О. – К. : Либідь, 2000. –. – Кн. 3 : Кінець XVI–середина XIX ст. – 2000. – 591 с.
5. Тимошенко Л. Берестейська унія 1596 р. / Тимошенко Л. – Дрогобич : Коло, 2004. – 197 с.

ТЕМА 8 Козацтво в історії України

План

1. Причини виникнення та джерела формування українського козацтва.
2. Поява перших січей. Діяльність Дмитра Вишневецького.
3. Боротьба козаків проти турецько-татарської агресії.
4. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – першій половині XVII ст.

Література

1. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків / Апанович О. – К. : Дніпро, 1991. – 335 с.
2. Брехуненко В. Морські війни українських козаків / Брехуненко В. – К., 2007. – 80 с. (Серія « Перемоги української зброї»).
3. Галенко О. І. Про татарські набіги на українські землі / О. І. Галенко // Український історичний журнал. – 2003. – № 6. – С. 52–67.
4. Голобуцький В. Запорозьке козацтво / Голобуцький Г. – К. : Вища школа, 1994. – 539 с.
5. Гуржій О. І. 100 великих постатей і подій козацької України / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – К. : Арій, 2008. – 464 с.
6. Історія українського козацтва: нариси у 2 т. / В. А. Смолій, В. М. Горобець, А. О. Гурбик, В. М. Матях. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. –. – Т. 1. – 2006. – 800 с.

7. Щербак В. Українське козацтво : формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. / Щербак В. – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – 300 с.
8. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків : у 3 т. / Д. Яворницький. – Львів : Світ, 1990. – . – Т. 1. – 1990. – 319 с. – . – Т. 2. – 1991. – 392 с. – . – Т. 3. – 1992. – 456 с.

ТЕМА 9 Запорозька Січ та її значення в історії українського народу

План

1. Виникнення Запорозької Січі, її устрій та господарство.
2. Запорозька Січ – оригінальна форма української державності.
3. Боротьба запорозьких козаків за національне та соціальне визволення наприкінці XVI – першій половині XVII ст. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний.
4. Значення Запорозької Січі в історії українського народу.

Література

1. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків / Апанович О. – К. : Дніпро, 1991. – 335 с.
2. Історія українського козацтва: нариси у 2 т. / В. А. Смолій, В. М. Горбещь, А. О. Гурбик, В. М. Матях. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – . – Т. 1. – 2006. – 800 с.
3. Мицик Ю. Іван Сірко / Мицик Ю. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 160 с.
4. Реєнт О. П. Усі гетьмани України : Легенди, міфи, біографії / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Х. : Фоліо, 2007. – 415 с. – (Історичне досє).
5. Сас П. М. Петро Конашевич-Сагайдачний : молоді роки / Сас П. М. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2006. – 287 с.
6. Сокульський А. Л. Козацька Хортиця: Історико-культурне значення в процесі виникнення і становлення запорозького козацтва / Сокульський А. Л. – Запоріжжя : КПУ, 2008. – 766 с.
7. Уривалкін О. М. Гетьмани України та кошові Запорозької Січі / О. М. Уривалкін, М. О. Уривалкін. – К. : Дакор КНТ, 2008. – 296 с.

ТЕМА 10 Національно-культурний рух на українських землях в XVI – першій половині XVII ст.

План

1. Причини виникнення та діяльність церковних братств.
2. Берестейський церковний собор 1596 р. та його наслідки.

3. Становище православної церкви в першій половині XVII ст. Діяльність П. Могили.

Література

1. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVIII ст. / Ісаєвич Я. Д. – К. : Наукова думка, 1996. – 125 с.
2. Крижанівський О. Історія церкви та релігійної думки в Україні : навчальний посібник у 3-х кн. / Крижанівський О. – К. : Либідь, 2000. – Кн. 3 : Кінець XVI–середина XIX ст. – 2000. – 591 с.
3. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України / Нічик В. М. – К. : Український центр духовної культури, 1997. – 328 с.
4. Мицик Ю. Київський патріархат у проектах Петра Могили / Ю. Мицик // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 61–69.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України / Попович М. В. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
6. Тимошенко Л. Берестейська унія 1596 р. / Тимошенко Л. – Дрогобич : Коло, 2004. – 197 с.

ТЕМА 11 Національно-визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої (1648 – 1657)

План

1. Соціально-економічні та політичні причини Національно-визвольної війни.
2. Розгортання воєнних дій в 1648 – 1649 рр. Утворення Української козацької держави.
3. Воєнно-політичні події 1650 – 1653 рр.
4. Україно-московський договір 1654 р.: його оцінка та наслідки.

Література

1. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького / Брехуненко В. – К., 2009. – 64 с.
2. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький / Крип'якевич І. – Львів : Світ, 1990. – 408 с.
3. Мицик Ю. А. Облога Збаража (1649 р.) : відоме й невідоме / Ю. А. Мицик // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 15–38.
4. Сергійчук В. Переяславська Рада – трагедія України і програш Європи / Сергійчук В. – К. : Діокор, 2003. – 136 с.
5. Смолій В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Темпора, 2009. – 680 с.

6. Чухліб Т. В. Переяславська угода 1654 р. у контексті міжнародного утвердження ранньомодерної Української держави: причини, укладення, наслідки / Т. В. Чухліб // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 68–81.

ТЕМА 12 Українська козацька держава Богдана Хмельницького

План

1. Об'єктивна необхідність формування української державності. Збройна боротьба українців за створення власної держави.
2. Характеристика Української козацької держави: органи публічної влади, політико-адміністративний устрій, фінанси і податки, система права, судочинство.
3. Політична і дипломатична діяльність гетьмана Б. Хмельницького по зміцненню держави.
4. Козацька держава в історичній літературі.

Література

1. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького / Брехуненко В. – Київ, 2009. – 64 с.
2. Маслак В. Образ української Національно-визвольної війни в російській інтелектуальній традиції XVIII – 80-х років XX ст. – К.; Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2007. – 286 с.
3. Сергійчук В. Переяславська Рада – трагедія України і програш Європи / Сергійчук В. – К. : Діокор, 2003. – 136 с.
4. Смолій В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Темпора, 2009. – 680 с.
5. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 447 с.
6. Чухліб Т. Секрети українського полівасалітету. Хмельницький – Дорошенко – Мазепа / Чухліб Т. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 327 с.

ТЕМА 13 Богдан Хмельницький – полководець, державний діяч, дипломат

План

1. Б. Хмельницький – організатор і керівник національно-визвольної боротьби українського народу.
2. Б. Хмельницький – фундатор Української козацької держави.

3. Зовнішня політика гетьмана Б. Хмельницького під час Національно-визвольної війни 1648 – 1657 рр.
4. Постать гетьмана в оцінках українських та зарубіжних істориків.

Література

1. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького / Брехуненко В. – К., 2009. – 64 с.
2. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький / Крип'якевич І. – Львів : Світ, 1990. – 408 с.
3. Мицик Ю. А. Облога Збаража (1649 р.) : відоме й невідоме / Ю. А. Мицик // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 15–38.
4. Реєнт О. П. Усі гетьмани України : Легенди, міфи, біографії / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Х. : Фоліо, 2007. – 415 с. – (Історичне досє).
5. Сергійчук В. Переяславська Рада – трагедія України і програш Європи / Сергійчук В. – К. : Діокор, 2003. – 136 с.
6. Смолій В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Темпора, 2009. – 680 с.
7. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр. / Чухліб Т. – К. : Арістей, 2005. – 639 с.
8. Сокирко О. Г. Артилерія козацької держави: створення, розвиток, внутрішня організація (1648 – 1781 рр.) / О. Г. Сокирко // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 35–52.

ТЕМА 14 Дипломатична діяльність гетьмана Богдана Хмельницького

План

1. Союз з кримськими татарами під час Національно-визвольної війни сер. XVII ст.: успіхи та прорахунки.
2. Спроба політичного та воєнного союзу з Туреччиною.
3. Україно-російські відносини. Переяславська рада та «Березневі статті» в оцінках українських та зарубіжних істориків.
4. Зміна зовнішньополітичного курсу Б. Хмельницького в останні роки гетьманування.

Література

1. Брехуненко В. Українська держава доби Богдана Хмельницького / Брехуненко В. – К., 2009. – 64 с.
2. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький / Крип'якевич І. – Львів : Світ, 1990. – 408 с.
3. Сергійчук В. Переяславська Рада – трагедія України і програш Європи / Сергійчук В. – К. : Діокор, 2003. – 136 с.

4. Смолій В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Темпора, 2009. – 680 с.
5. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648 – 1714 рр. / Чухліб Т. – К. : Арістей, 2005. – 639 с.
6. Переяславська рада та українсько-російська угода 1654 р.: Історія, історіографія, ідеологія. (Матеріали міжнар. «круглого столу») / [Відп. ред. В. А.Смолій]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 224 с.

ТЕМА 15 Україна після смерті Богдана Хмельницького

План

1. Політична нестабільність в країні після смерті гетьмана Б. Хмельницького: причини та наслідки.
2. Особливості зовнішньополітичного курсу гетьмана І. Виговського.
3. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ України на Право- і Лівобережну.

Література

1. Бульвінський А. Конотопська битва 1659 року / Бульвінський А. – К., 2008. – 68 с. – (Перемоги української зброї).
2. Гадяцька унія 1658 року / [голов. ред. П. Сохань]. – К. : Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, 2008. – 342 с.
3. Кривошея В. Козацька еліта в національній революції середини XVII ст. (Гетьманат Юрія Хмельницького) / В. Кривошея // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 39. – С. 7–37.
4. Мицик Ю. А. Гетьман Іван Виговський / Мицик Ю. А. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. – 84 с.
5. Реєнт О. П. Усі гетьмани України / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Х. : Фоліо, 2008. – 415 с. (Історичне досє).
6. Чуднівська кампанія 1660 року у дзеркалі польської історіографії : Зб. наук. публікацій про московсько-польську війну середини XVII ст. / [упор. І. Ярмошик]. – Житомир : Вид-во Євенок О. О., 2010. – 112 с.

ТЕМА 16 Криза української державності у другій половині XVII ст.

План

1. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства. Причини Руїни.
2. Боротьба козацької старшини за владу. Гетьманування П. Тетері та

І. Брюховецького.

3. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики гетьмана Петра Дорошенка.

Література

1. Бульвінський А. Конотопська битва 1659 року / Бульвінський А. – К., 2008 – 68 с. – (Перемоги української зброї).
2. Гадяцька унія 1658 року / [голов. ред. П. Сохань]. – К. : Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, 2008. – 342 с.
3. Горобець В. «Волимо царя східного...». Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава / Горобець В. – К. : Критика, 2007. – 464 с.
4. Мицик Ю. А. Гетьман Іван Виговський / Мицик Ю. А. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. – 84 с.
5. Реєнт О. П. Усі гетьмани України : Легенди, міфи, біографії / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Х. : Фоліо, 2007. – 415 с. – (Історичне досє).
6. Смолій В. Петро Дорошенко : політичний портрет / В. Смолій, В. Степанков. – К. : Темпора, 2011. – 632 с.
7. Чухліб Т. В. Гетьманування Петра Дорошенка : причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665 – 1676 рр.) / Т. В. Чухліб // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 39–60.
8. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини : Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659 – 1667 рр.) / Яковлева Т. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 644 с.

ТЕМА 17 Політичний портрет гетьмана Івана Мазепи

План

1. Джерела формування Івана Мазепи як політика.
2. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана І. Мазепи.
3. Україна в подіях Північної війни. Союз І. Мазепи із Карлом XII : причини та наслідки.
4. Українські і зарубіжні історики про політичну діяльність Івана Мазепи.

Література

1. Журавльов Д. В. Мазепа : людина, політик, легенда / Журавльов Д. В. – Х. : Фоліо, 2007. – 382 с.
2. Павленко С. О. Іван Мазепа як будівничий української культури / Павленко С. О. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2005. – 304 с.

3. Рендюк Т. Гетьман Іван Мазепа – відомий і невідомий / Рендюк Т. – К. : Адеф-Україна, 2010. – 480 с.
4. Сокирко О. Український рубікон : Полтавська битва 27 червня 1709 р. / Сокирко О. – К. : Темпора, 2009. – 104 с.
5. Таирова-Яковлева Т. Мазепа. (ЖЗЛ № 1241) / Таирова-Яковлева Т. – М. : Молодая гвардия, 2007. – 304 с.
6. Чухліб Т. В. Мазепинська Україна між Російською та Шведською коронами : дилема вибору протекції / Т. В. Чухліб // Український історичний журнал. – 2009. – № 2. – С. 16–40.
7. Шевчук В. Просвічений володар : Іван Мазепа як будівничий козацької держави і як літературний герой / Шевчук В. – К. : Либідь, 2006. – 464 с.

ТЕМА 18 Політика російського царату щодо України (друга половина XVII – XVIII ст.)

План

1. Андрусівське перемир'я і «Вічний мир» між Польщею та Росією, їх наслідки для України.
2. Політика Петра I щодо Гетьманщини. Форсований наступ на українську автономію.
3. Антиукраїнська політика Катерини II. Остаточна ліквідація автономії Гетьманщини.

Література

1. Голобуцький В. С. Запорозька Січ в останні часи свого існування (1734 – 1775 рр.) / Голобуцький В. С. – Дніпропетровськ : Січ, 2004. – 421 с.
2. Горобець В. Павло Полуботок / Горобець В. – К., 2009. – 64 с.
3. Грибовський В. Петро Калнишевський / Грибовський В. – К., 2009 – 72 с. – (Кошові отамани).
4. Драгоманов М. П. Пропащий час. Українці під Московським царством 1654–1876 / М. П. Драгоманов // Український історичний журнал. – 1991. – № 9. – С. 131–143.
5. Павленко С. «Тиранське поводження росіян». Різня в Батурині 2 листопада 1708 р. / Павленко С. – К., 2008. – 64 с. (серія «Репресії та депортації»).
6. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр. / Чухліб Т. – К. : Арістей, 2005. – 639 с.
7. Шандра В. С. Українські суспільні інститути у взаєминах із російським самодержавством / В. С. Шандра // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 59–83.

ТЕМА 19 Скасування української автономії у складі Російської імперії

План

1. Активізація наступу російського царизму на автономні права України. І. Скоропадський та П. Полуботок.
2. Боротьба за збереження української державності. Д. Апостол та К. Розумовський.
3. Остаточна ліквідація автономного устрою Гетьманщини.
4. Історичне значення Гетьманщини.

Література

1. Драгоманов М. П. Пропащий час. Українці під Московським царством 1654–1876 / М. П. Драгоманов // Український історичний журнал. – 1991. – № 9. – С. 131–143.
2. Крупницький Б. Д. Гетьман Данило Апостол і його доба / Крупницький Б. Д. – К. : Україна, 2004. – 288 с.
3. Павленко С. «Тиранське поводження росіян». Різня в Батурині 2 листопада 1708 р. / Павленко С. – К., 2008. – 64 с. (серія «Репресії та депортації»).
4. Петро Калнишевський та його доба : Збірник документів та матеріалів / [упоряд.: В. В. Грибовський, В. І. Мільчев]. – К., 2009. – 432 с.
5. Путро О. І. Гетьман України Кирило Розумовський (нові штрихи до соціально-політичного портрета) / О. І. Путро // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 105–118.
6. Реєнт О. П. Усі гетьмани України : Легенди, міфи, біографії / Реєнт О. – Х. : Фоліо, 2007. – 415 с. – (Історичне досє).
7. Шандра В. С. Українські суспільні інститути у взаєминах із російським самодержавством / В. С. Шандра // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 59–83.

ТЕМА 20 Українські землі під владою Речі Посполитої у XVIII ст.

План

1. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку Правобережжя та західноукраїнських земель.
2. Розгортання гайдамацького та опришківського руху.
3. Посилення політичної нестабільності в регіоні. Барська конфедерація. Коліївщина 1768 р.
4. Поділи Речі Посполитої та їх вплив на долю українських земель.

Література

1. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття : в 3 т. / В. Грабовецький. – Івано-Франківськ : Нова зоря, 2003. – Т. 2 : 3 I пол. XVII ст. до кінця XVIII ст. – 2003. – 344с.
2. Даниляк П. Г. Барська конфедерація : хід подій та наслідки / П. Г. Даниляк // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 134–145.
3. Злупко С. Економічна історія України : навч. посіб. / Злупко С. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
4. Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI – XVII століттях : статті і матеріали / Крикун М. – Львів, 2002. – 702 с.
5. Смолій В. А. Деякі дискусійні питання історії Коліївщини (1768) / В. А. Смолій // Український історичний журнал. – 1993. – № 10. – С. 21–29.

ТЕМА 21 Українські землі під владою Російської імперії в першій половині XIX ст.

План

1. Адміністративно-територіальний поділ та особливості перебування українських земель у складі Російської імперії.
2. Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин. Наслідки російсько-французької війни 1812 р.
3. Економічне становище регіону. Криза феодальних відносин. Промисловий переворот та його наслідки в Україні.
4. Соціальне протистояння та антифеодальна боротьба селян.

Література

1. Злупко С. Економічна історія України : навч. посіб. / Злупко С. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
2. Кирієнко О. Ю. Загальна та військова цензура в Російській імперії (XVIII – початок XX ст.) / О. Ю. Кирієнко // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 83–98.
3. Крижановська О. О. Соціальні настрої та уявлення селян Правобережної України у 20–50-х рр. XIX ст. / О. О. Крижановська // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 130–142.
4. Павлюк В. В. Польська аристократія у суспільному житті Правобережної України після поділів Речі Посполитої / В. В. Павлюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 154–165.
5. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / Реєнт О. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 340 с.

6. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні : XIX – початок XX ст. / Шандра В. С. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 427 с.

ТЕМА 22 Початок національного відродження в Наддніпрянській Україні наприкінці XVII – першій половині XIX ст.

План

1. Фольклорно-етнографічний та літературний етапи українського національного відродження.
2. Україна та українці в російському та польському суспільно-політичному русі.
3. Політизація українського національного руху. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства (1846 – 1847 рр.).

Література

1. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. / Грицак Я. – К : Генеза, 2000. – 360 с.
2. Дудченко Г. М. Кирило-Мефодіївське товариство в публіцистичній та науковій спадщині М. Драгоманова / Г. М. Дудченко // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 82–89.
3. Казьмирчук Г. Д. Рух декабристів : дискусійні питання та спроба їх розв’язання. (До 180-річчя повстання) / Г. Д. Казьмирчук, Ю. В. Латиш // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 50–65.
4. Павлюк В. В. Польська аристократія у суспільному житті Правобережної України після поділів Речі Посполитої / В. В. Павлюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 154–165.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України / Попович М. В. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
6. Шандра В. С. Українські суспільні інститути у взаєминах із російським самодержавством / В. С. Шандра // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 59–83.

ТЕМА 23 Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

План

1. Входження західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний поділ та соціально-економічний розвиток регіону.
2. Антифеодальний селянський рух в Західній Україні.

3. Початок національного відродження. Діяльність гуртка «Руська трійця».
4. Національно-визвольний рух під час революції 1848 – 1849 рр.

Література

1. Леоненко П. М. Економічна історія України / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 499 с.
2. Куций І. Українська науково-історична думка Галичини (1830 – 1894 рр.) : рецепція національної історії / Куций І. – Тернопіль : Джура, 2006. – 220 с.
3. Попович М. В. Нарис історії культури України / Попович М. В. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
4. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / Реєнт О. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 340 с.
5. Стеблій Ф. Сподвижник Маркіяна Шашкевича : Яків Головацький – діяч українського національного відродження / Стеблій Ф. – Львів, 2004 – 96 с. – (Бібліотека Шашкевичіани, № 3(8)).

ТЕМА 24 Селянська реформа 1861 р. та її наслідки для українських земель

План

1. Причини скасування кріпацтва.
2. Основні положення селянської реформи 1861 р. Особливості її проведення в Україні.
3. Результати реформи в соціально-економічній сфері.

Література

1. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження в 2 т. / [ред. рада : В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій]. – К. : Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – 2011. – 608 с.
2. Історія українського селянства: нариси у 2-х т. / [упоряд. Веселова О. М. (голов. ред.), Литвин В. М. та ін.]. – К. : Наук. думка, 2006. – Т.1. – 2006. – 653 с.
3. Реєнт О. П. До проблеми скасування кріпосного права в 1861 р. / О. П. Реєнт // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 34–52.
4. Шевченко В. Скасування кріпосного права у 1861 році : спроба нетрадиційного аналізу / Шевченко В. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 96 с.

5. Шевченко В. М. Характеристика категорій земельних власників України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / В. М. Шевченко // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 75–85.

ТЕМА 25 Наддніпрянська Україна в другій половині ХІХ ст.

План

1. Причини запровадження, зміст та наслідки реформ 60 – 70 рр.
2. Основні тенденції соціально-економічного розвитку Наддніпрянської України після скасування кріпацтва.
3. Суспільно-політичне життя в регіоні. Діяльність громад та Братства тарасівців.
4. Антиукраїнська політика російського царизму. Валувєвський циркуляр 1863 р. та Емський указ 1876 р.

Література

1. Донік О. М. Промислове підприємництво дворянства України в ХІХ ст.: урядова політика, особливості розвитку, галузеві напрямки / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 18–41.
2. Злупко С. Економічна історія України : навч. посіб. / Злупко С. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
3. Москалюк М. М. З історії розвитку цукрової промисловості в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. / М. М. Москалюк // Український історичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 75–85.
4. Попович М. В. Нарис історії культури України / Попович М. В. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
5. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.) / Реєнт О. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 340 с.
6. Шандра В. С. Українські суспільні інститути у взаєминах із російським самодержавством / В. С. Шандра // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 59–83.
7. Шевченко В. Скасування кріпосного права у 1861 році : спроба нетрадиційного аналізу / Шевченко В. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 96 с.

ТЕМА 26 Феномен Тараса Шевченка в історії українства

План

1. Формування суспільно-політичних поглядів Тараса Шевченка.

2. Громадсько-політична діяльність Тараса Шевченка.
3. Відображення історії українського народу в творчості поета.
4. Значення творчості Т. Г. Шевченка для формування національної свідомості українства.

Література

1. Брижицька С. Життя і слово українця для українців. Тарас Шевченко і становлення національної ідентичності українців / Брижицька С. – К. : Задруга, 2006. – 296 с.
2. Сергієнко Г. Я. Т. Г. Шевченко і Кирило-Мефодіївське товариство / Сергієнко Г. Я. – К. : Наукова думка, 1983. – 206 с.
3. Дзюба І. М. Тарас Шевченко : Життя і творчість / Дзюба І. М. – К. : Києво-Могилянська академія, 2008. – 720 с.
4. Прилуцька І. Стежинами Великого Тараса. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2010. – 112 с.
5. Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка / [упоряд. Н. Чамата]. – К., 2008. – 128 с.
6. Яременко В. І. Історіософський зміст Шевченкових «Гайдамаків» / В. І. Яременко // Український історичний журнал. – 2011. – № 2. – С. 159–179.

ТЕМА 27 Західноукраїнські землі в другій половині XIX ст.

План

1. Зміни політичного устрою Австрійської імперії та їх вплив на становище західноукраїнських земель.
2. Особливості соціально-економічного розвитку регіону.
3. Національний рух у 60-х – 80-х рр. Діяльність москвофілів та народо-вців.
4. Політизація національного руху і формування політичних партій на західноукраїнських землях.

Література

1. Злупко С. Економічна історія України : навч. посіб. / Злупко С. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
2. Куций І Українська науково-історична думка Галичини (1830–1894 рр.) : рецепція національної історії / Куций І. – Тернопіль : Джура, 2006. – 220 с.
3. Нариси з історії суспільних рухів і політичних партій в Україні (XIX – XX ст.) : навч. посіб. / [Я. Й. Малик, Б. Д. Вал, С. Д. Гелей та ін.]. – Львів : Світ, 2001. – 294 с.

4. Попович М. В. Нарис історії культури України / Попович М. В. – К. : «АртЕк», 1998. – 728 с.
5. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / Реєнт О. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 340 с.
6. Янишин Б. Українська міська політична еліта в Галичині й народовський рух останньої третини XIX ст.: становлення та інституційний розвиток / Янишин Б. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 320 с.

ТЕМА 28 Українські землі у складі Російської імперії на межі XIX – XX ст.

План

1. Особливості соціально-економічного розвитку Наддніпрянської України.
2. Активізація національного руху.
3. Початок формування партійно-політичної системи.

Література

1. Леоненко П. М. Економічна історія України / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. – К. : Знання–Прес, 2004. – 499 с.
2. Нариси з історії суспільних рухів і політичних партій в Україні (XIX – XX ст.) : навч. посіб. / [Я. Й. Малик, Б. Д. Вал, С. Д. Гелей та ін.]. – Львів : Світ, 2001. – 294 с.
3. Наумов С. О. Створення Революційної української партії / С. О. Наумов // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 49–58.
4. Наумов С. О. Харківський університет у суспільно-політичному русі другої половини XIX – початку XX ст. / С. О. Наумов, С. І. Посохов // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 56–69.
5. Політична історія України XX ст. : в 6 т. / [голов. ред. І. Ф. Курас]. – К. : Генеза, 2002. – Т. 1: На зламі століть (кін. XIX ст. – 1917 р.). – 2002. – 420 с.
6. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.) / Реєнт О. – К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 340 с.
7. Шляхов О. Б. До питання про ступінь розвитку капіталізму в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст. / О. Б. Шляхов // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – Вип. 16. – К. : Інститут історії України НАН України, 2009. – С. 25–36.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

ТЕМА 1 Російська революція 1905 – 1907 рр. та її вплив на Україну

План

1. Причини, характер та початок революції.
2. Широкомасштабні народні виступи в Україні під час революції.
3. Царський Маніфест 17 жовтня 1905 р. та активізація українського національного руху.
4. Діяльність української парламентської громади у I та II Державних думах Росії.

Література

1. Кудінов Д. В. До питання революційних подій у Ніжині 1905 р.: селянський вимір / Д. В. Кудінов // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 95–102.
2. Кулиняк Д. Невідомий «Потемкин» / Д. Кулиняк // Військо України. – 2009. – № 2. – С. 38–40.
3. Лукашенко А. Перша російська революція і Георгій Гапон / А. Лукашенко // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 72–84.
4. Малюта О. В. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / Малюта О. В. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 840 с.
5. Наумов С. О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. XIX ст. – лютий 1917 р.) / Наумов С. О. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 344 с.

ТЕМА 2 Аграрна реформа П. Столипіна та її наслідки для України

План

1. Причини проведення аграрної реформи в Російській імперії та її основні положення.
2. Особливості проведення столипінської аграрної реформи в Україні.
3. Наслідки реформування аграрного сектора в Україні.

Література

1. Машкін О. М. П. А. Столипін та Україна / О. М. Машкін // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 73–97.
2. Нізова Л. В. Столипінський етап створення державно-монополістичного управління / Л. В. Нізова // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 101–122.
3. Опря А. В. Роль Селянського поземельного банку в проведенні столипінської аграрної реформи в Україні / Опря А. В. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2006. – 139 с.

4. Селіхов Д. Роль столипінського законодавства у реформуванні аграрних відносин в Україні після 1906 р. / Д. Селіхов // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 3. – С.73–81.
5. Україна в умовах столипінської аграрної реформи: [наук. ред. В. А. Вергунов та ін.]. – К. : ННЦ « Інститут аграрної економіки», 2006. – 134 с.

ТЕМА 3 Україна в роки Першої світової війни

План

1. Початок Першої світової війни. Плани ворогуючих країн щодо українських земель.
2. Позиції провідних політичних сил в Росії та Австро-Угорщині щодо війни.
3. Перебіг воєнних дій на території України та їх вплив на життя українського народу.
4. Соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства.

Література

1. Волковинський В. М. Бойові дії на українських землях у роки Першої світової війни / В. М. Волковинський // Український історичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 38–56.
2. Жванко Л. М. Біженство Першої світової війни в Україні: Документи і матеріали (1914–1918 рр.) / Жванко Л. М. – Х. : ХНАМГ, 2009. – 360 с.
3. Кураєв О. О. Українська проблема у політиці Берліна та Відня в Першій світовій війні (1914–1918) / Кураєв О. О. – К., 2006. – 311 с.
4. Монолатій І. Українські легіонери: формування та бойовий шлях Українських Січових Стрільців 1914–1918 рр. / Монолатій І. – К. : Темпора, 2008. – 88 с.
5. Реєнт О. Перша світова війна і Україна / О. Реєнт, О. Сердюк. – К. : Генеза, 2004. – 480 с.
6. Хома І. Січові стрільці: створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба січових стрільців у 1917–1919 рр. / Хома І. – К. : Наш час, 2011. – 104 с.

ТЕМА 4 Українська національно-демократична революція доби Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.)

План

1. Пробудження національно-державного життя в Україні в умовах Лютневої революції.
2. Створення Центральної Ради та її кроки щодо відновлення української державності.
3. Проголошення незалежності УНР та історичне значення цієї події.

Література

1. Бойко О. Д. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради (1917 – 1918 рр.) / О. Д. Бойко // Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 31–45.
2. Верстюк В. Ф. Політична боротьба за владу в Українській Народній Республіці в перші місяці її проголошення / В. Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 2008. – № 1 – С. 4–30.
3. Винниченко В. Відродження нації : Заповіт борця за визволення / Винниченко В. – К. : Книга Роду, 2008. – 800 с.
4. Ковальчук М. А. Лютнева революція 1917 р. в українській провінції / М. А. Ковальчук // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 91–101.
5. Солдатенко В. Ф. Революційна доба в Україні (1917 – 1920 рр.) : логіка, пізнання, історичні постаті, ключові епізоди / Солдатенко В. Ф. – К. : Парламентське видавництво, 2011. – 568 с.
6. Тинченко А. Українські збройні сили: березень 1917 – листопад 1918 р. (організація, чисельність, бойові дії) / Тинченко А. – К. : Темпора, 2009. – 480 с.
7. Харитонов В. П. Лютнева революція в Росії – феномен світової історії ХХ ст. / В. П. Харитонов // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 3–15.

ТЕМА 5 Стосунки Української Центральної Ради з більшовицькою Росією

План

1. Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді та його оцінка лідерами Центральної Ради.
2. Ультиматум Раднаркому і більшовицька окупація України. Проголошення з'їздом рад у Харкові радянської влади в Україні.
3. Укладення мирного договору з країнами Четверного союзу в Бресті та його наслідки для України.

Література

1. Винниченко В. Відродження нації: Заповіт борця за визволення / Винниченко В. – К. : Книга Роду, 2008. – 800 с.

2. Дацків І. Б. Брест 1918: європейський прорив України / Дацків І. Б. – Тернопіль : Астон, 2008. – 254 с.
3. Ковальчук М. Війна з більшовицькою Росією за незалежність 1917 – 1920 / Ковальчук М. – К., 2007. – 72 с. (серія «За незалежність і соборність»)
4. Крути. Січень 1918 року: Документи, матеріали, дослідження / [упоряд. Я. Гаврилюк]. – К. : Видавничий дім «Просвіта», 2010. – 880 с.
5. Солдатенко В. Ф. Військовий чинник у боротьбі за політичну владу в Україні в 1917–1918 рр. / В. Ф. Солдатенко, Л. Г. Хало. – К., 2002. – 398 с.
6. Яневський Д. Політичні системи України 1917–1920 років: спроби творення та причини поразки / Яневський Д. – К. : Дух і літера, 2003. – 767 с.

ТЕМА 6 Українська держава Павла Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.)

План

1. Причини державного перевороту і встановлення гетьманату П. Скоропадського.
2. Організація влади та внутрішня політика Української держави.
3. Зовнішня політика гетьманського уряду.
4. Причини падіння гетьманату.

Література

1. Гай-Нижник П. П. Державний переворот 29 квітня 1918 р.: причини та перебіг захоплення влади П. Скоропадським / П. П. Гай-Нижник // Український історичний журнал. – 2011. – № 4 – С. 132–164.
2. Дацків І. Б. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. / Дацків І. Д. – Тернопіль : Астон, 2009. – 520 с.
3. Пиріг Р. Українська гетьманська держава 1918 року: Історичні нариси / Пиріг Р. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 336 с.
4. Солдатенко В. Ф. Прихід П. Скоропадського до влади: механізм державного перевороту та визначальні чинники закріплення режиму / В. Ф. Солдатенко // Український історичний журнал. – № 4. – С. 5–18.
5. Ульяновський В. І. Гетьман Павло Скоропадський і справа заснування Української академії наук / В. І. Ульяновський // Український історичний журнал. – 2008. – № 6 – С. 26–37.
6. Яневський Д. Проект «Україна», або Спроба Павла Скоропадського / Яневський Д. – Харків : Фоліо, 2010. – 284 с.

ТЕМА 7 Директорія Української Народної Республіки

План

1. Прихід до влади Директорії. Її політичний курс та соціально-економічні заходи.
2. Акт злуки УНР і ЗУНР та його історичне значення.
3. Більшовицька агресія проти Директорії УНР. Впровадження політики «воєнного комунізму» в Україні.
4. «Отаманина». Збройна боротьба УНР з більшовиками та денікінцями.

Література

1. Бойко О. Д. Зміна урядів та урядової політики Директорії УНР у 1919 р. / О. Д. Бойко // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 35–46.
2. Винниченко В. Відродження нації : Заповіт борця за визволення / Винниченко В. – К. : Книга Роду, 2008. – 800 с.
3. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920 рр.) / Гай-Нижник П. – К. : Щек, 2010. – 304 с.
4. Лисенко А. А. Військова та політична діяльність отамана Н. Я. Григор'єва (Серветника) у 1918–1919 рр. / А. А. Лисенко // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 63–79.
5. Лозовий В. Внутрішня і зовнішня політика Директорії УНР / Лозовий В. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2005. – 223 с.
6. Солдатенко В. Ф. Винниченко і Петлюра : політичні портрети революційної доби / Солдатенко В. Ф. – К. : Світогляд, 2007. – 621 с.
7. Яневський Д. Політичні системи України 1917–1920 років: спроби творення та причини поразки / Яневський Д. – К. : Дух і літера, 2003. – 767 с.

ТЕМА 8 Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях в 1918 – 1919рр.

План

1. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки. Її внутрішня та зовнішня політика.
2. Створення Української Галицької армії. Україно-польська війна 1918 – 1919 рр.
3. Проголошення Акта злуки УНР та ЗУНР та його історичне значення.
4. Причини та наслідки падіння ЗУНР.

Література

1. Гай-Нижник П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917 – 1920 рр.) / Гай-Нижник П. – К. : Щек, 2010. – 304 с.
2. Гошуляк І. Тернистий шлях до соборності (від ідеї до Акту злуки) / Гошуляк І. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2009. – 467 с.
3. Дацьків І. Б. Дипломатія ЗУНР на Паризькій мирній конференції 1919 р. / І. Б. Дацьків // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 121–136.
4. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918 – 1923. Уряди. Постаті / [гол. ред. Я. Ісаєвич]. – Л. : Ін-т українознавства, 2009. – 350 с.
5. Реєнт О. П. Проголошення ЗУНР: проблема легітимації / Реєнт О. П. // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 4–10.

ТЕМА 9 Політичний портрет М. С. Грушевського

План

1. Участь М. С. Грушевського у суспільно-політичному житті України на початку ХХ ст.
2. М. С. Грушевський і події Української революції 1917 – 1921 рр. Вимушена еміграція.
3. Останній період життя історика після повернення з еміграції.

Література

1. Жуковський А. Політична і публіцистична діяльність М. С. Грушевського на еміграції 1919 – 1924 рр. / А. Жуковський // Український історичний журнал. – 2002. – № 1. – С. 96–125.
2. Корольов Г. Федералізм Михайла Грушевського кінця ХІХ – початку ХХ ст.: спроба реконструкції / Корольов Г. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 98 с.
3. Пиріг Р. Я. Ідейно-політичні підстави компромісу Михайла Грушевського з більшовицькою владою / Р. Я. Пиріг // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 4–18.
4. Пиріг Р. Я. Михайло Грушевський / Пиріг Р. Я. – К. : Атлант Ю Ем Сі, 2007. – 64 с.
5. Шаповал Ю. І. Михайло Грушевський / Ю. І. Шаповал, І. В. Верба. – К. : Альтернативи, 2005. – 352 с.
6. Шаповал Ю. І. Загадка смерті Михайла Грушевського / Ю. І. Шаповал // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 83–98.

ТЕМА 10 Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)

План

1. Економічне становище України на початку 20-х років. Голод 1921 – 1923 рр.
2. Зміст нової економічної політики та її запровадження в УСРР.
3. Процес входження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік.
4. Політика коренізації (українізації): причини введення, зміст, наслідки.

Література

1. Бут О. М. Недержавний сектор промисловості України в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.) / Бут О. М., Бондаренко В. С., Нікітенко К. В. – Донецьк : Юго-Восток, 2008. – 355 с.
2. Лазуренко В. М. Український фермер в добу непу / Лазуренко В. М. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 346 с.
3. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.) : кол. моногр. у 2 ч. / [відп. ред. Кульчицький С. В.]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2010–. – Ч. 1. – 2010. – 445 с.
4. «Українізація» 1920 – 30-х років : передумови, здобутки, уроки. / [відп. ред. В. А. Смолій]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 391 с.
5. Цвілюк С. А. Українізація України: Тернистий шлях національно-культурного відродження доби сталінізму / Цвілюк С. А. – Одеса : Маяк, 2004. – 200 с.
6. Якубова Л. Д. Тенденції етнокультурного життя УСРР у контексті коренізації (1924 – 1935 рр.) / Л. Д. Якубова / Український історичний журнал – 2006. – № 2. – С. 74–88.

ТЕМА 11 «Українізація»: зміст та наслідки

План

1. Особливості національної політики більшовиків в 20-х рр. Причини введення політики коренізації.
2. Впровадження «українізації» в УСРР.
3. Поширення ідеології національного комунізму в Україні та боротьба більшовицької влади з його прихильниками.
4. Згортання політики коренізації. Нищення тоталітарною владою національно-свідомої інтелігенції.

Література

1. Борисенко Е. Феномен советской украинизации (1920 – 1930-е годы) / Борисенко Е. – М. : Европа, 2006. – 245 с.

2. Солдатенко В. Ф. Незламний. Життя і смерть Миколи Скрипника / Солдатенко В. Ф. – К. : Книга Пам'яті України, 2002. – 352 с.
3. «Українізація» 1920 – 30-х років: передумови, здобутки, уроки. / [відп. ред. В. А. Смолій]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 391 с.
4. Цвілюк С. А. Українізація України: Тернистий шлях національно-культурного відродження доби сталінізму / Цвілюк С. А. – Одеса : Маяк, 2004. – 200 с.
5. Шаповал Ю. І. Україна ХХ століття. Особи та події в контексті важкої історії / Шаповал Ю. І. – К. : Генеза, 2001. – 560 с.
6. Шейко В. Філософія української національної ідеї та Микола Хвильовий: історико-культурологічний аспект / В. Шейко, В. Левіна. – К. : Ін-т культурології НАН України, 2010. – 208 с.
7. Якубова Л. Д. Тенденції етнокультурного життя УСРР у контексті коренізації (1924 – 1935 рр.) / Л. Д. Якубова // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 74–88.

ТЕМА 12 Радянська модернізація України (1929 – 1938 рр.)

План

1. Сталінська індустріалізація України. Результати перших п'ятирічок.
2. Проведення політики колективізації та її наслідки.
3. Особливості суспільно-політичного життя України.

Література

1. Гриневич Л. Хроніка колективізації та Голодомору в Україні 1927 – 1933 / Гриневич Л. – К. : Критика, 2008. – 552 с.
2. Гуржій О. Ідентифікація селянина, або Як більшовицька влада його «переробляла» за власним образом та подобою / Гуржій О. – Черкаси : Черкаський ЦНП, 2011. – 328 с.
3. Конквест Р. Великий терор: Сталінські чистки тридцятих років / Конквест Р. – Луцьк : ВМА « Терен», 2009. – 880 с.
4. Кук В. Колгоспне рабство / Кук В. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2005. – 264 с.
5. Кульчицький С. Голод 1932 – 1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків / Кульчицький С. – К. : Наш час, 2008. – 240 с.
6. Лихолобова З. Г. Тоталітарний режим та політичні репресії в Україні у другій половині 1930-х років / Лихолобова З. Г. – Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2006. – 280 с.
7. Матвеев А. Ю. Здійснення насильницької політики розселяння на Поділлі та Південно-Східній Волині (друга половина 20-х – перша по-

- ловина 30-х рр. XX ст.) / А. Ю. Матвєєв, І. В. Рибак. – Кам'янець-Подільський, 2011. – 196 с.
8. Шаповал Ю. І. Невигадані історії / Шаповал Ю. І. – К. : Світогляд, 2004. – 351 с.

ТЕМА 13 Сталінський терор в Україні в 30-х рр. XX століття

План

1. Сталінізм як форма тоталітарного режиму.
2. Приборкання українського селянства, що чинило опір колективізації. Ліквідація куркульства як класу.
3. Боротьба проти політичних та громадських діячів.
4. Сталінізм і культура. Розстріляне відродження.

Література

1. Конквест Р. Великий терор: Сталінські чистки тридцятих років / Конквест Р. – Луцьк : ВМА « Терен», 2009. – 880 с.
2. Матвєєв А. Ю. Здійснення насильницької політики розселянювання на Поділлі та Південно-Східній Волині (друга половина 20-х – перша половина 30-х рр. XX ст.) / А. Ю. Матвєєв, І. В. Рибак. – Кам'янець-Подільський, 2011. – 196 с.
3. Петренко В. І. Більшовицька влада та українське селянство у 20–30 рр. XX ст.: причини, технології, наслідки голодомору-геноциду (за матеріалами Поділля) / Петренко В. І. – Вінниця : ДП Державна картографічна фабрика, 2008. – 320 с.
4. Солдатенко В. Ф. Незламний. Життя і смерть Миколи Скрипника / Солдатенко В. Ф. – К. : Книга Пам'яті України, 2002. – 352 с.
5. Собачко О. М. Літературні дискусії доби українізації в контексті процесів зміцнення тоталітаризму / О. М. Собачко // Національна Академія наук України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень. Наукові записки. Вип. 13. Схід і Захід України: проблеми єднання. – К., 2001. – С.197–204.
6. Шаповал Ю. І. Полювання на «Вальдшнепа». Розсекречений Микола Хвильовий / Шаповал Ю. І. – К. : Темпора, 2010. – 296 с.
7. Шаповал Ю. І. Україна XX століття. Особи та події в контексті важкої історії / Шаповал Ю. І. – К. : Генеза, 2001. – 560 с.

ТЕМА 14 Голодомори в Україні як прояв антинародної політики радянської влади

План

1. Голод 1921 – 1923 рр. як наслідок політики «воєнного комунізму».

2. Насильницька колективізація на селі. Голодомор 1932 – 1933 рр.
3. Причини та наслідки голоду 1946 – 1947 рр.

Література

1. Васильєв В. Командири великого голоду: Поїздки В. Молотова і Л. Кагановича в Україну та на Північний Кавказ. 1932 – 1933 / В. Васильєв, Ю. Шаповал. – К. : Генеза, 2001. – 399 с.
2. Веселова О. М. Післявоєнна трагедія: голод 1946 – 1947 рр. в Україні / О. М. Веселова // Український історичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 98–124.
3. Гриневич Л. Хроніка колективізації та Голодомору в Україні 1927 – 1933 / Гриневич Л. – К. : Критика, 2008. – 552 с.
4. Кульчицький С. Голод 1932 – 1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків / Кульчицький С. – К. : Наш час, 2008. – 240 с.
5. Кук В. Колгоспне рабство / Кук В. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2005. – 264 с.
6. Сергійчук В. Як нас морили голодом. 1921 – 1923, 1932 – 1933, 1946 – 1947 / Сергійчук В. – К. : ПП Сергійчук, 2006. – 392 с. – (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Центр українознавства).

ТЕМА 15 Західноукраїнські землі у 1921 – 1938рр.

План

1. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.
2. Національне гноблення на західноукраїнських землях.
3. Український суспільно-політичний рух та радикалізація політичного життя у 30-ті роки.

Література

1. Васюта І. К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918 – 1939 рр.) / І. К. Васюта // Український історичний журнал. – 2001. – № 6. – С. 35–64.
2. Вони боронили Карпатську Україну: нариси історії закарпатських українців / [відп. ред. М. М. Вегеш]. – Ужгород : Карпати, 2002. – 709 с.
3. Комар В. П. «Українське питання» в політиці урядів Польщі (1926 – 1939 рр.) / В. П. Комар // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 120–128.

4. Мандрик М. Український націоналізм: становлення в міжвоєнну добу / Мандрик М. – К. : Вид-во імені Олени Теліги, 2006. – 392 с.
5. Піддубний І. А. Політичне життя українців Північної Буковини у перше міжвоєнне десятиліття (1918 – 1929 рр.) / І. А. Піддубний // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 129–141.
6. Стоколос Н. Г. Політика урядів міжвоєнної Польщі (1918–1939 рр.) щодо православної церкви й українців / Н. Г. Стоколос // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 59–81.

ТЕМА 16 Окупаційний режим Польщі на західноукраїнських землях в 20 – 30-ті роки ХХ століття

План

1. Перехід етнічних українських земель до складу відновленої Польської держави.
2. Особливості соціально-економічного та політичного становища західноукраїнських земель у складі Польщі.
3. Політичний та національно-визвольний рух. Боротьба Організації українських націоналістів за національне визволення.

Література

1. Васюта І. К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918 – 1939 рр.) / І. К. Васюта // Український історичний журнал. – 2001. – № 6. – С. 35–64.
2. Гудь Б. Україно-польські конфлікти новітньої доби : етнонаціональний аспект / Гудь Б. – Х. : Акта, 2011. – 472 с.
3. Зарецька Т. Юзеф Пілсудський і Україна / Зарецька Т. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 288 с.
4. Комар В. П. «Українське питання» в політиці урядів Польщі (1926 – 1939 рр.) / В. П. Комар // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 120–128.
5. Мандрик М. Український націоналізм: становлення в міжвоєнну добу / Мандрик М. – К. : Вид-во імені Олени Теліги, 2006. – 392 с.
6. Стоколос Н. Г. Політика урядів міжвоєнної Польщі (1918 – 1939 рр.) щодо православної церкви й українців / Н. Г. Стоколос // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 59–81.

ТЕМА 17 Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни

План

1. Становище українських земель напередодні Другої світової війни.

2. Пакт Молотова – Ріббентропа та його наслідки. Входження західно-українських земель до складу СРСР.
3. Україна в політичних та військових планах Гітлера.
4. Встановлення нацистського окупаційного режиму.

Література

1. Веденєєв Д. В. Україна у Другій світовій війні: деякі питання теорії, методології й суспільних рефлексій / Д. В. Веденєєв, О. Є. Лисенко // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 4–29.
2. Даниленко В. М. Ліквідація Польської держави та встановлення радянського режиму в Західній Україні / В. М. Даниленко // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 111–124.
3. Крикніцький О. П. Військова операція Червоної армії з анексії Північної Буковини і Бессарабії (червень – липень 1940 р.) / О. П. Крикніцький // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 143–159.
4. Кучер В. Україна 1941–1944: трагедія народу за фасадом Священної війни / В. Кучер, О. Потильчак. – К. : , Біла Церква : ТОВ « Білоцерковдрук », 2011. – 368 с.
5. Україна в Другій світовій війні : погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси / [гол. редкол. В. А. Смолій]. – К. : Наукова думка, 2011. – Кн. 1. – 735 с.
6. Філонович В. Березневі дні Карпатської України / Філонович В. – Суми, 2009. – 100 с.

ТЕМА 18 Україна в роки Другої світової війни

План

1. Напад Німеччини на СРСР. Встановлення нацистського окупаційного режиму в Україні.
2. Розгортання руху Опору.
3. Визволення України від гітлерівських окупантів.
4. Наслідки Другої світової війни для українського народу.

Література

1. Беркгоф К. Жнива розпачу : Життя і смерть в Україні під нацистською владою / Беркгоф К. – К. : Критика, 2011. – 456 с.
2. Кентій А. В. Партизанський рух 1941 – 1944 рр. в Україні / А. В. Кентій, В. С. Лозицький // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 3–16.
3. Король В. Ю. Визвольні бої Червоної армії на території України (1943 – 1944 рр.) / В. Ю. Король // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 16–34.

4. Патриляк І. К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І. К. Патриляк., М. А. Боровик. – Ніжин, 2010. – 590 с.
5. Слободянюк М. А. Радянські підпільники у боротьбі з нацистськими окупантами на території України / М. А. Слободянюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 46–63.
6. Стрельникович С. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця: історичний нарис / Стрельникович С. – Житомир : Полісся, 2010. – 392 с.
7. Тронько П. Т. Внесок народу України в Перемогу над гітлерівськими загарбниками / П. Т. Тронько // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 95–100.
8. Українська повстанська армія: історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

ТЕМА 19 Рух Опору на території України в роки Другої світової війни

План

1. Встановлення нацистського окупаційного режиму на території України.
2. Розгортання радянського руху Опору.
3. Національна течія руху Опору на теренах України. Створення та діяльність Української повстанської армії.

Література

1. Беркгоф К. Жнива розпачу : Життя і смерть в Україні під нацистською владою / Беркгоф К. – К. : Критика, 2011. – 456 с.
2. Бульба-Боровець Т. Армія без держави : Слава і трагедія Українського повстанського руху. Спогади / Бульба-Боровець Т. – К. : Книга Роду, 2008. – 318 с.
3. Кентій А. Радянський рух Опору на окупованій території України / Кентій А., Лозицький В., Слободянюк М. – К. : Інститут історії України НАН України, 2010. – 98 с.
4. Стельникович С. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця: Історичний нарис / Стрельникович С. – Житомир : Полісся, 2010. – 392 с.
5. Слободянюк М. А. Радянські підпільники у боротьбі з нацистськими окупантами на території України / М. А. Слободянюк / Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 46–63.

6. Українська повстанська армія: історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

ТЕМА 20 Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях у 30-х – 50-х рр. XX ст.

План

1. Виникнення Організації українських націоналістів. Ідейні засади, мета і методи боротьби ОУН.
2. Роль ОУН у суспільно-політичному житті Західної України. Проголошення Акту відновлення Української держави 30 червня 1941 р.
3. Створення та діяльність Української повстанської армії.
4. Боротьба ОУН–УПА з радянською владою.

Література

1. Касьянов Г. В. До питання про ідеологію Організації українських націоналістів (ОУН): Аналітичний огляд. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 63 с.
2. Ленартович О. Ю. Український національно-визвольний рух на Волині в роки Другої світової війни / Ленартович О. Ю. – Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Л. Українки, 2011. – 412 с.
3. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: історичні нариси / [відп. ред. Кульчицький С. В.]. – К. : Наукова думка, 2005. – 495 с.
4. Стельникович С. Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця: Історичний нарис / Стрельникович С. – Житомир : Полісся, 2010. – 392 с.
5. Тишик Б. Становлення української державності на західноукраїнських землях напередодні і в роки Другої світової війни (1937 – 1945 рр.) / Тишик Б. – Львів : Тріада плюс, 2006. – 92 с.
6. Українська повстанська армія: історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

ТЕМА 21 Соціалістичні перетворення на західноукраїнських землях після входження їх до складу УРСР

План

1. Пакт Молотова – Ріббентропа та входження західноукраїнських земель до складу УРСР. Перша хвиля радянізації.

2. Відновлення радянської влади після звільнення Західної України від німецько-фашистських загарбників. Відбудова народного господарства.
3. Проведення колективізації в регіоні та її наслідки.
4. Боротьба влади з рухом опору ОУН–УПА. Ліквідація греко-католицької церкви.

Література

1. Авраменко Н. Д. Радянізація західних областей України / Н. Д. Авраменко // Історія та правознавство. – 2010. – № 6. – С. 8–12.
2. Боцюрків Б. Українська Греко-Католицька Церква і Радянська держава (1939 – 1950) / Боцюрків Б. – Львів : Укр. католицький ун-т, 2005. – 268 с.
3. Даниленко В. М. Ліквідація Польської держави та встановлення радянського режиму в Західній Україні / В. М. Даниленко // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 111–124.
4. Кульчицький С. В. Коли і як відбулося возз'єднання Західної України з УРСР / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 121–139.
5. Крикніцький О. П. Військова операція Червоної армії з анексії Північної Буковини і Бесарабії (червень – липень 1940 р.) / О. П. Крикніцький // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 143–159.
6. Ліквідація УГКЦ (1939 – 1946). Документи радянських органів державної безпеки: у 2 т. / [упоряд. Конін С., Сердюк Н., Сердюк С.]. – К. : ПП Сергійчук – 2006. – Т.2. – 2006 – 820 с.
7. Малярчук О. Тоталітаризм проти західноукраїнського села / Малярчук О. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 228 с.
8. Українська повстанська армія: історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

ТЕМА 22 Повоєнна відбудова і розвиток УРСР в 1945 – на початку 50-х років

План

1. Україна на міжнародній арені. Зовнішньополітична діяльність УРСР.
2. Демілітаризація народного господарства. Відновлення промисловості в Україні.
3. Відбудова сільського господарства. Голод 1946 – 1947 рр.
4. Особливості суспільно-політичного життя республіки.

Література

1. Бек К. Відновлення сталінської системи в повоєнній УРСР / К. Бек // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 127–139.
2. Бондарчук П. М. Особливості релігійної ситуації в Україні у середині 1940-х – на початку 1950-х рр. / П. М. Бондарчук // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 137–164.
3. Веселова О. М. Післявоєнна трагедія: голод 1946 – 1947 рр. в Україні / О. М. Веселова // Український історичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 98–124.
4. Литвин В. М. Україна у першому повоєнному десятилітті (1946 – 1955) / Литвин В. М. – К. : Лі-Терра, 2004. – 240 с.
5. Кудрявченко А. І. Ялтинська 1945 р. конференція і вихід України на міжнародну арену / А. І. Кудрявченко // Історія України : маловідомі імена, події, факти : [зб. наук. праць]. Вип. 29. – К. : Ін-т історії України, 2005. – С. 99–114.
6. Рабенчук О. П. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946 – 1947 рр. / О. П. Рабенчук // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 87–100.

ТЕМА 23 Суспільно-політичне життя України в повоєнні роки (1945 – початок 50-х рр.)

План

1. Возз'єднання українських земель у складі УРСР.
2. Посилення ідеологічного наступу сталінізму після закінчення Другої світової війни. Ждановщина в Україні.
3. Боротьба радянської влади з рухом опору ОУН–УПА в західних областях України.

Література

1. Бек К. Відновлення сталінської системи в повоєнній УРСР / К. Бек // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 127–139.
2. Вронська Т. В. 21 лютого 1948 р. в історії сталінського терору / Т. В. Вронська // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 107–123.
3. Кульчицький С. В. Коли і як відбулося возз'єднання Західної України з УРСР / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 121–139.
4. Українська повстанська армія: Історія нескорених / [відп. авт. та упоряд. В. В'ятрович]. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

5. Крикніцький О. П. Військова операція Червоної армії з анексії Північної Буковини і Бессарабії (червень – липень 1940 р.) / О. П. Крикніцький // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 143–159.
6. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія : історичні нариси / [відп. ред. Кульчицький С. В.]. – К. : Наукова думка, 2005. – 495 с.

ТЕМА 24 Україна в період деєталінізації (1953 – 1964 рр.)

План

1. Процеси деєталінізації та лібералізації в УРСР після смерті Сталіна.
2. XX з'їзд КПРС та його вплив на суспільно-політичне життя в Україні.
3. «Відлига» в українській культурі. Діяльність покоління «шієтдесятників».

Література

1. Бажан О. Г. Наростання опору політиці русифікації в Українській РСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. / О. Г. Бажан // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 147–158.
2. Брегеда М. Процес деєталінізації і суспільні настрої українського населення у 1953 – 1964 рр. / Брегеда М. – Миколаїв : Іліон, 2010. – 187 с.
3. Кульчицький С. В. XX з'їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 106–128.
4. Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика : 3б. ст. Вип. 10: "Хрущовська відлига": передумови, реалії, наслідки. Матеріали "круглого столу" (23 лютого 2006 р.) – К. : Ін-т історії України НАН України, 2006. – 236 с.

ТЕМА 25 Опозиційний рух 60-х – 80-х років XX ст.

План

1. Виникнення руху «шієтдесятників».
2. Зародження дисидентського руху в Україні в 60-ті роки та його течії.
3. Активізація опозиційного руху в УРСР в 70-х – на початку 80-х рр. Діяльність Української Гельсінської Спілки.
4. Боротьба комуністичної влади з інакодумцями.

Література

1. Бажан О. Г. Наростання опору політиці русифікації в Українській РСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. / О. Г. Бажан // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 147–158.
2. Дисидентський рух в СРСР: погляд із сьогодення: [зб. наук. пр.] / Уманський державний педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – 220 с.
3. Касьянов Г. В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років / Касьянов Г. В. – К. : Либідь, 1995. – 224 с.
4. Кульчицький С. В. XX з'їзд КПРС – переломний пункт в історії радянського комунізму / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 106–128.
5. Українська Гельсінська Спілка у спогадах і документах / [упоряд. і голов. ред. О. Шевченко]. – К. : Ярославів Вал, 2012. – 812 с.

ТЕМА 26 Україна в період загострення кризи радянської системи (1965 – 1985 рр.)

План

1. Зміна політичного курсу в СРСР після приходу до влади Л. Брежнєва.
2. Екстенсивний розвиток економіки УРСР та його соціальні наслідки.
3. Особливості політичного курсу перших секретарів ЦК КПУ – П. Шелеста та В. Щербицького.
4. Наростання опозиційного руху в УРСР.

Література

1. Барановська Н. Чорнобильська трагедія: нариси з історії / Барановська Н. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 254 с.
2. Литвин В. М. Україна: два десятиліття «застою» (1966 – 1985) / Литвин В. М. – К. : Лі-Терра, 2004. – 253 с.
3. Тронько П. Т. В. В. Щербицький (1918 – 1990 рр.) / П. Т. Тронько // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 109–117.
4. Українська Гельсінська Спілка у спогадах і документах / [упоряд. і голов. ред. О. Шевченко]. – К. : Ярославів Вал, 2012. – 812 с.
5. Шаповал Ю. І. Петро Шелест у контексті політичної історії України XX століття / Ю. І. Шаповал // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 134–148.

ТЕМА 27 Розпад СРСР і національно-державне відродження України

План

1. Курс на перебудову і демократизацію радянського суспільства.

2. Розгортання національно-демократичного руху в республіці. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
3. Формування багатопартійної системи.
4. Національно-культурне відродження в Україні. Піднесення статусу української мови. Повернення історичної пам'яті.

Література

1. Даниленко В. М. Шлях до незалежності : громадські рухи й суспільні настрої в УРСР другої половини 1980-х рр. / В. М. Даниленко, М. К. Смольницька // Український історичний журнал. – 2011. – № 4. – С. 4–22.
2. Декларація про державний суверенітет України : Історія прийняття, документи, свідчення / [гол. ред. ради О. Барабаш]. – Житомир : Рута, 2010. – 868 с.
3. Кульчицький С. В. Народження Народного руху України / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 8–21.
4. Левчук К. І. Громадські організації України: Створення та діяльність (1985 – 1996 рр.) / Левчук К. І. – Вінниця, 2009. – 320 с.
5. Смольников Ю. Рух за поширення української мови в УРСР (кінець 1980-х років) / Ю. Смольников // Україна ХХ ст. : культура, ідеологія, політика: [Зб. ст. / відп. ред. В. М. Даниленко] – К. : Ін-т історії України НАН України, 2002. – С. 289–305.

ТЕМА 28 Україна на початку незалежності (1991 – 1996 рр.)

План

1. Проголошення незалежності України.
2. Початок державотворчих процесів. Запровадження атрибутів державності.
3. Основні напрямки зовнішньополітичного курсу незалежної України.
4. Прийняття Конституції – важлива віха в історії Української держави.

Література

1. Бойко О. Д. Україна: від путчу до Пуці (серпень – грудень 1991 р.) / Бойко О. Д. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. – 224 с.
2. Віднянський С. В. Еволюція зовнішньої політики України (1991 – 2006 рр.) / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 32–50.
3. Касьянов Г. Україна 1991 – 2007: нариси новітньої історії. – К. : Наш час. 2008. – 432 с.

4. Кульчицький С. В. Україна: суспільство й держава на теренах історії (1991 – 2006 рр.) / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 15–31.
5. Шаповал В. М. Історія Основного Закону: Конституційний процес в Україні у 1990 – 1996 рр. / В. М. Шаповал, А. В Корнєєв. – Х. : Фоліо, 2011. – 111 с.

ДОДАТОК А

(зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи)

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Вінницький національний технічний університет
Інститут _____
Кафедра суспільно-політичних наук

КОНТРОЛЬНА РОБОТА з історії України

на тему: «_____»

Студент гр. _____

Рецензент _____

Вінниця – 2013

ДОДАТОК Б

(список використаних джерел та літератури)

1. Бойко О. Д. Історія України. Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2001.
2. Грушевський М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями. – Донецьк, 2010.
3. Новий довідник: Історія України. – К., 2005.
4. Машкін О. М. Столипін та Україна // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 73–97.